

CPE3243 วิศวกรรมซอฟต์แวร์ (Software Engineering)

Piyavit Laung-Aram
Major of Computer Engineering
Faculty of Engineering
Ramkhamhaeng University, Thailand

เรียนรู้ UML 2

(UML Tutorial 2)

UML Diagram ส่วนที่ 2

(UML Diagram Part 2)

Unified Modeling Language

UML (Unified Modeling Language)

UML เป็นทุล(tool) หรือเครื่องมือช่วยตัวหนึ่งที่ใช้ในการพัฒนาซอฟต์แวร์ ในยุคปัจจุบัน และเป็นภาษากลางที่ใช้สื่อสารระหว่างลูกค้า นักวิเคราะห์ระบบ โปรแกรมเมอร์ ลักษณะของ UML จะคล้ายกับพิมพ์เขียว (blueprint) หรือแบบจำลองที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อให้ลูกค้า นักวิเคราะห์ระบบ และโปรแกรมเมอร์ ได้ใช้ตกลงกันในรายละเอียดของซอฟต์แวร์ที่จะพัฒนาขึ้น เพื่อให้ซอฟต์แวร์ที่พัฒนาขึ้นมาเป็นไปตามความต้องการของลูกค้าได้อย่างครบถ้วน และมีประสิทธิภาพสูงที่สุด

ลูกค้า
Customer

นักวิเคราะห์ระบบ
System Analyst

นักพัฒนา
Developer

UML Use Case Diagram

UML Use Case Diagram

Use Case Diagram ใช้เพื่อแสดงพฤติกรรมแบบไดนามิกของระบบ มันสรุปการทำงานของระบบโดยรวมกรณีการใช้งาน ผู้ดำเนินการ และความสัมพันธ์ของพวกเขา โดยจำลองงาน บริการ และฟังก์ชันที่ระบบ/ระบบย่อยของแอปพลิเคชันต้องการ มันแสดงให้เห็นการทำงานระดับสูงของระบบและยังบอกวิธีที่ผู้ใช้จัดการกับระบบ

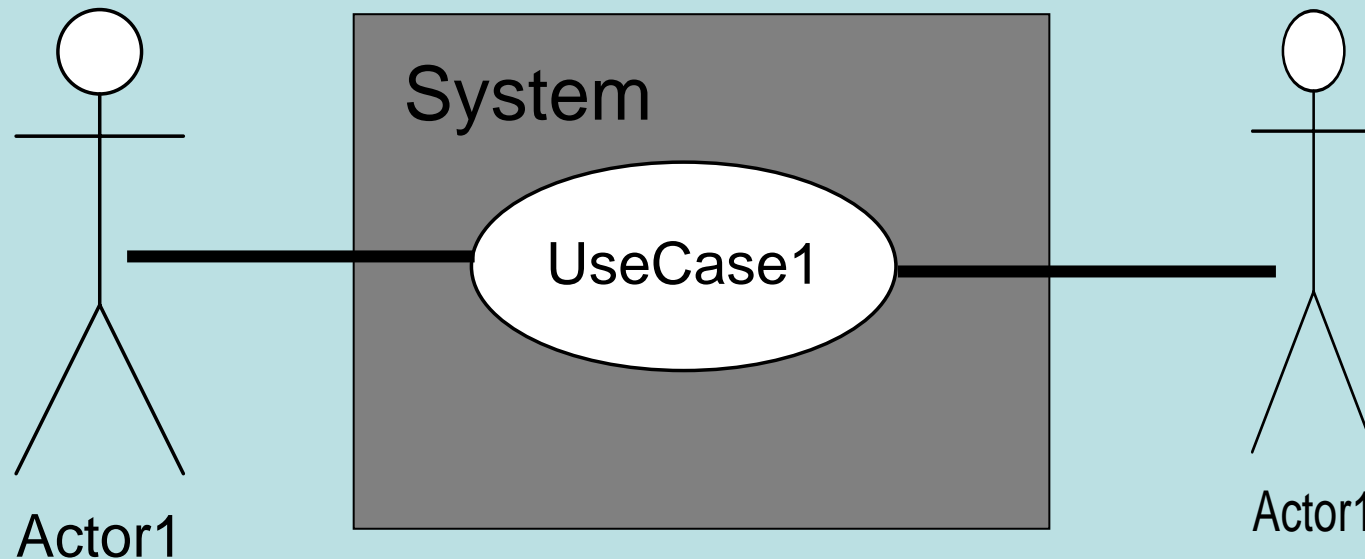
วัตถุประสงค์ของ Use Case Diagram

วัตถุประสงค์หลักของ Use Case Diagrams คือการแสดงภาพไดนามิกของระบบ มันรวบรวมความต้องการของระบบซึ่งรวมถึงอิทธิพลทั้งภายในและภายนอก โดยจะเรียกบุคคล กรณีใช้งาน และหลายสิ่งหลายอย่างที่เราเรียกใช้ตัวแสดงและองค์ประกอบที่รับผิดชอบในการดำเนินการตามแผนภาพกรณีการใช้งาน มันแสดงให้เห็นว่าเอนทิตีจากสภาพแวดล้อมภายนอกสามารถโต้ตอบกับส่วนหนึ่งของระบบได้อย่างไร

วัตถุประสงค์ของแผนภาพกรณีการใช้งานที่ระบุด้านล่าง:

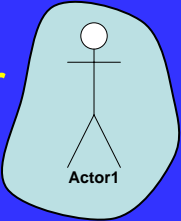
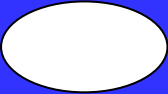

- รวบรวมความต้องการของระบบ
- แสดงให้เห็นมุมมองภายนอกของระบบ
- ตระหนักถึงปัจจัยภายในและภายนอกที่มีอิทธิพลต่อระบบ
- แสดงถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เกี่ยวข้องกับระบบ

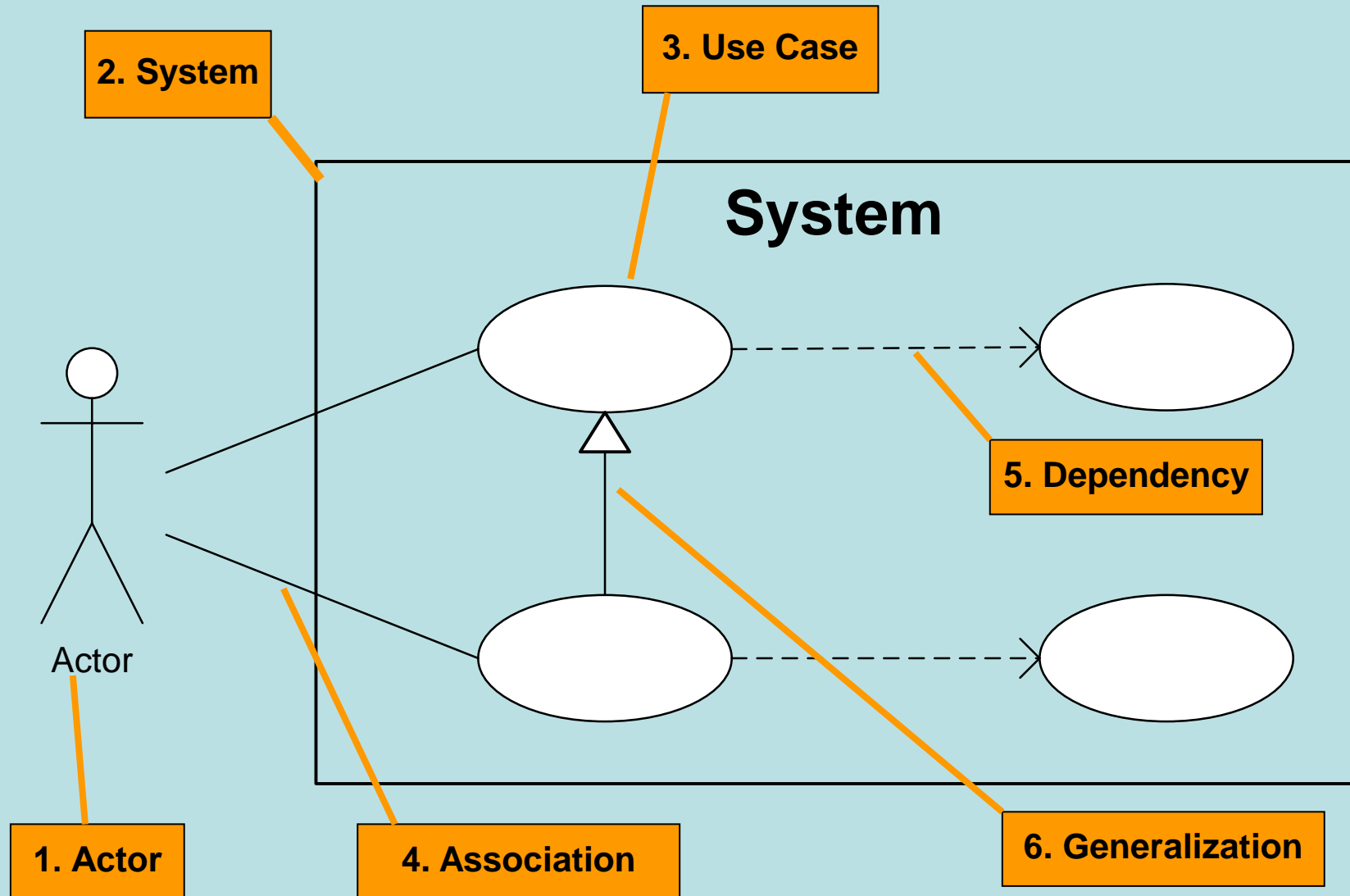
Use case diagram เป็น diagram ที่มีความสำคัญมาก เนื่องจาก use case diagram จะช่วยนักวิเคราะห์ระบบในการทำความเข้าใจ และมองภาพรวมของระบบงานที่กำลังดำเนินการศึกษาอยู่ หน้าที่หลักของ use case diagram คือการแสดงความติดต่อกันระหว่างผู้ใช้ กับระบบที่สร้างขึ้น

Use Case Diagram

ประกอบด้วย 6 สัญลักษณ์ที่ใช้แสดงโครงสร้างของระบบงานที่เราจะสร้างขึ้น

1. **System** แสดงขอบเขตของระบบและความสัมพันธ์ในการทำงานที่มีต่อผู้ใช้
2. **Actor** แสดงผู้ใช้งาน ระบบ อุปกรณ์ต่างๆ ที่มาเกี่ยวข้องกับระบบของท่าน
3. **Use Case** แสดงคุณลักษณะหรือกระบวนการในระบบของท่าน ซึ่งถ้าขาดส่วนส่วนนี้แล้วจะทำให้ระบบของท่านไม่อาจทำงานได้หรือไม่สมบูรณ์
4. **Association** แสดงการโต้ตอบระหว่าง actor และ use case ต่างๆ
5. **Dependency** แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง use case 2 ตัว
6. **Generalization** แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง use case 2 ตัว หรือ actor 2 ตัว
ที่ use case หรือ actor ตัวนั้นสืบทอดคุณลักษณะมาจาก use case หรือ actor อีกตัวหนึ่ง

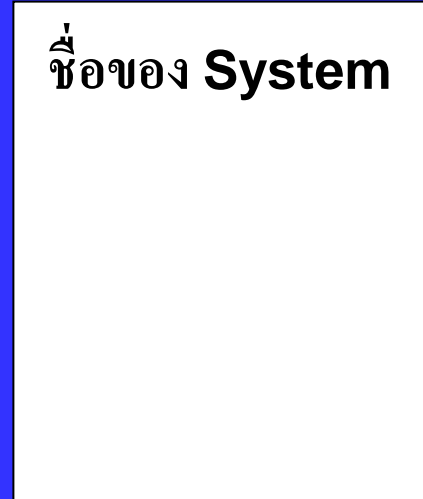
1. System

ชื่อของ System

หรือ

ชื่อของ System

2. Actor

Actor หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับระบบไม่ได้จำกัดอยู่ที่คนที่ใช้เกี่ยวข้องกับระบบเท่านั้น แต่ยังรวมถึงระบบอื่น ๆ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบด้วย

Actor

<<actor>>

HR System

<<actor>>

Satellite Feed

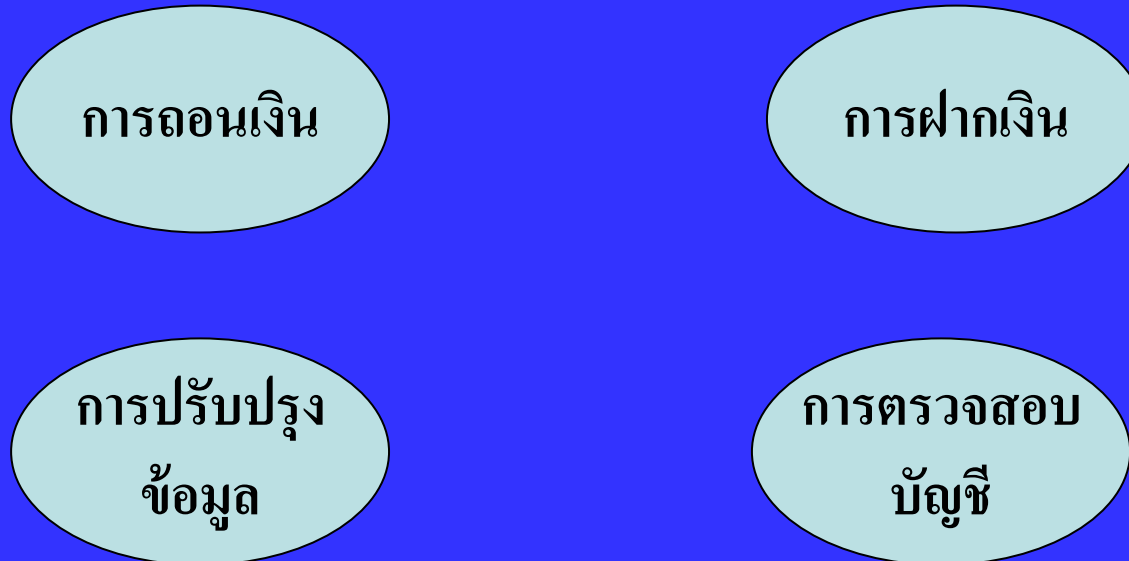
ตัวอย่าง **actor**
ที่เป็นคน

ตัวอย่าง **actor**
ที่เป็นระบบอื่น

ตัวอย่าง **actor**
ที่เป็นอุปกรณ์

3. Use Case

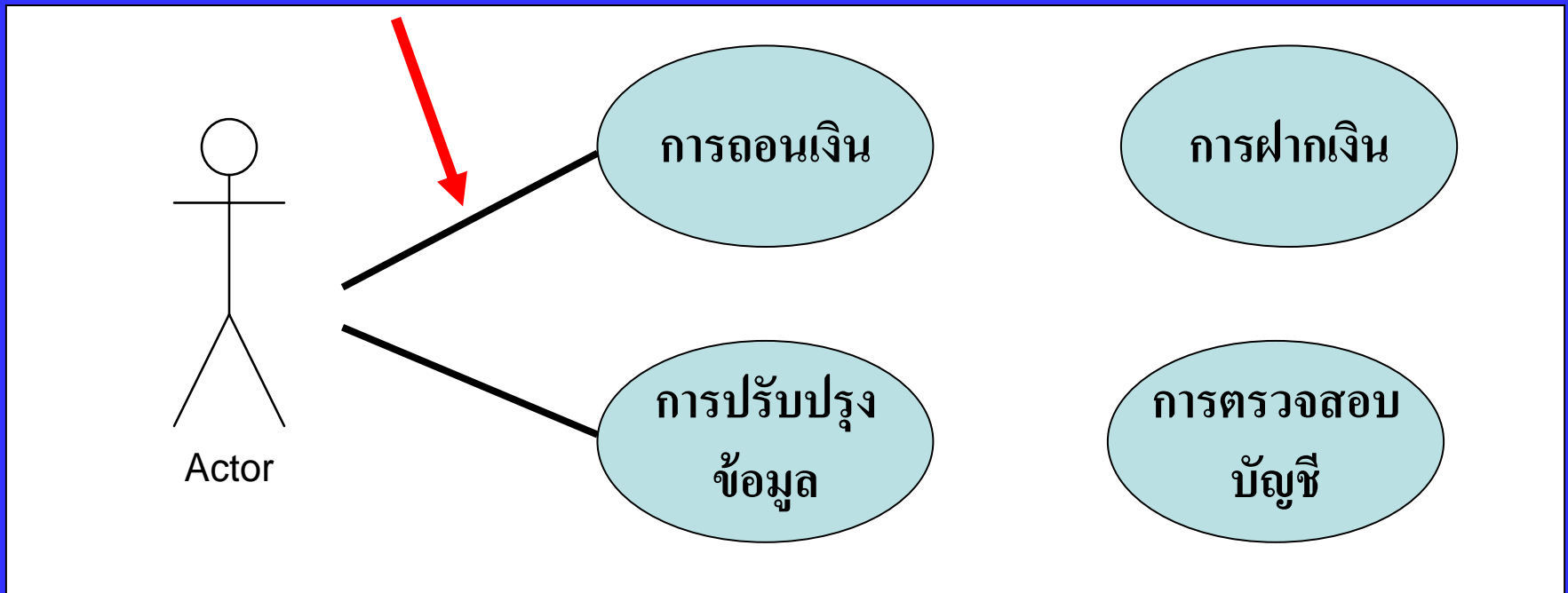
ใช้ระบุการทำงานต่าง ๆ ของระบบชื่อของ Use Case จะเป็นคำกริยาแสดงถึงสิ่งที่เกิดขึ้นกับ Use Case นั้น ๆ

4. relationship

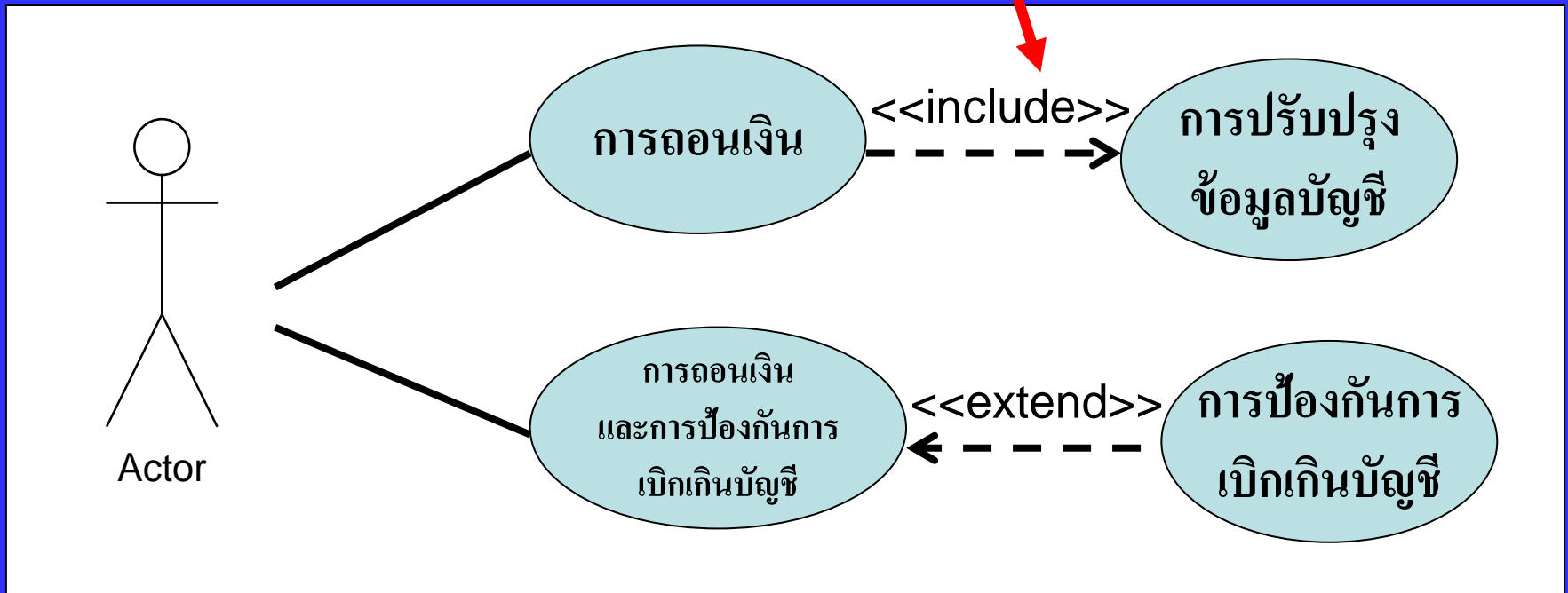
ใช้ระบุความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ภายใน Use Case Diagram ประกอบด้วย

- Association notation ใช้แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง actor กับ Use Case

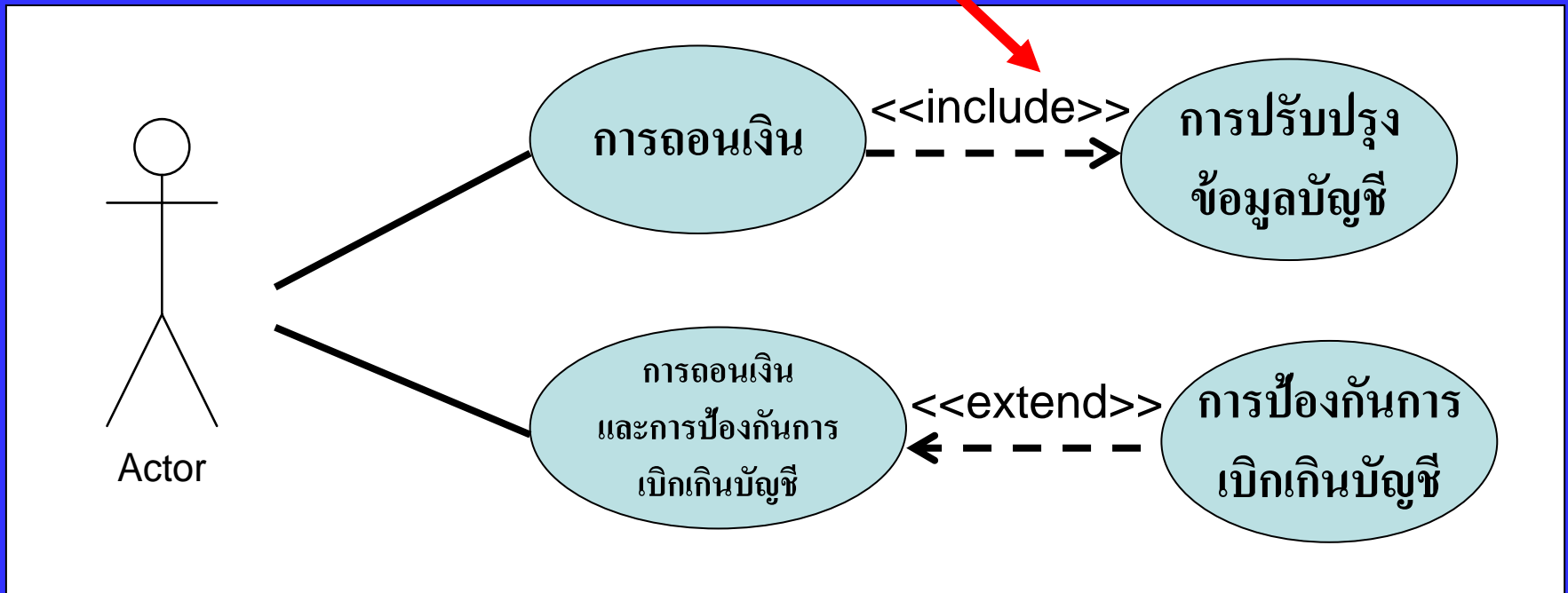

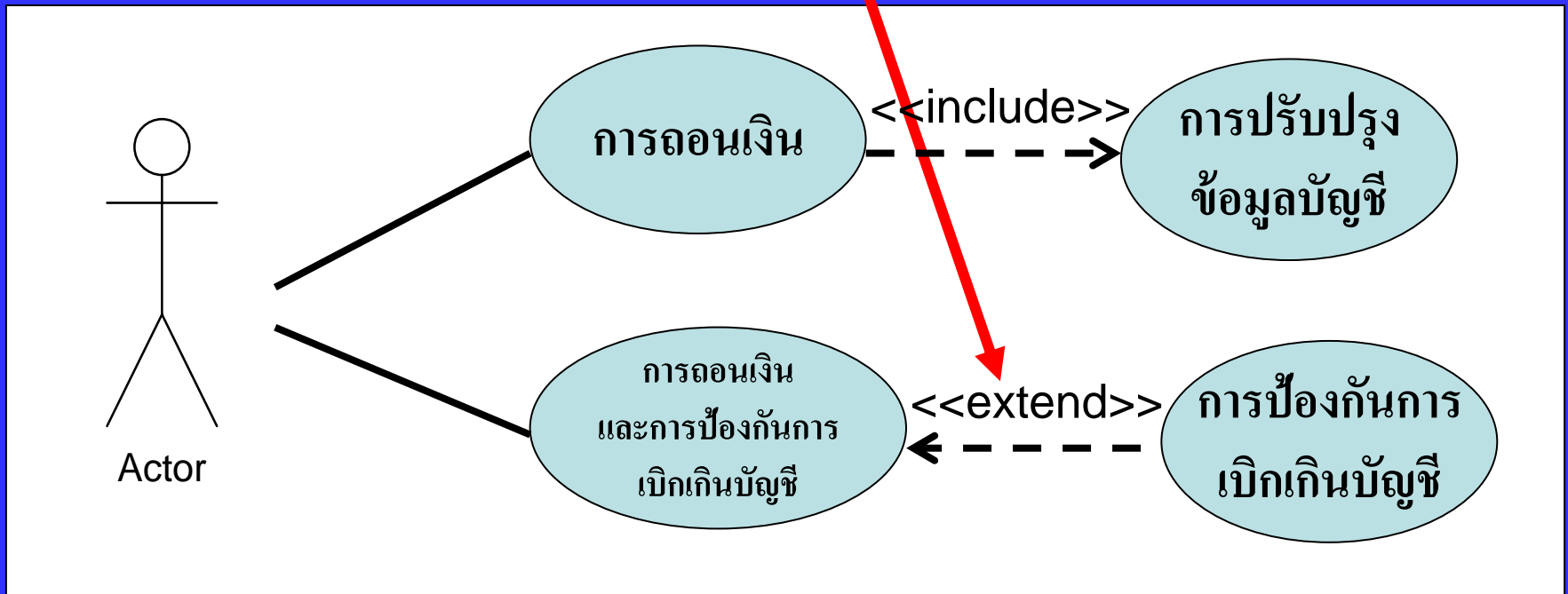
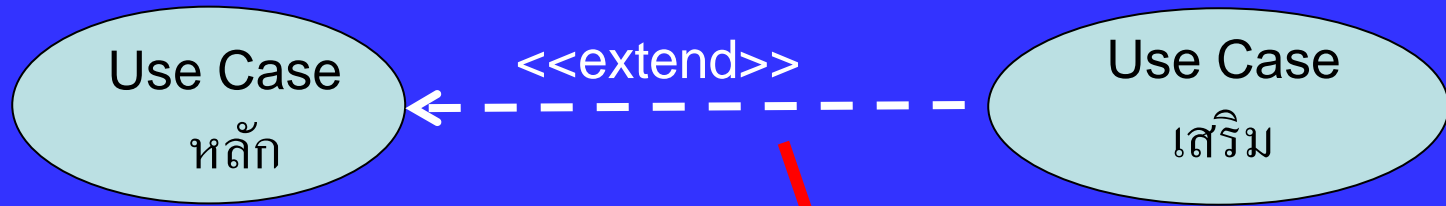
-Stereotype notation ใช้แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง Use Case ซึ่งจะใช้
สัญลักษณ์ <<.....>> และมีคำอธิบายใน <<...>>
----->
(French Quote)

-Stereotype notation <<include>> ใช้กรณีที่ use case หนึ่งต้องการเรียกใช้
อีก use case หนึ่งให้มาช่วยทำงาน

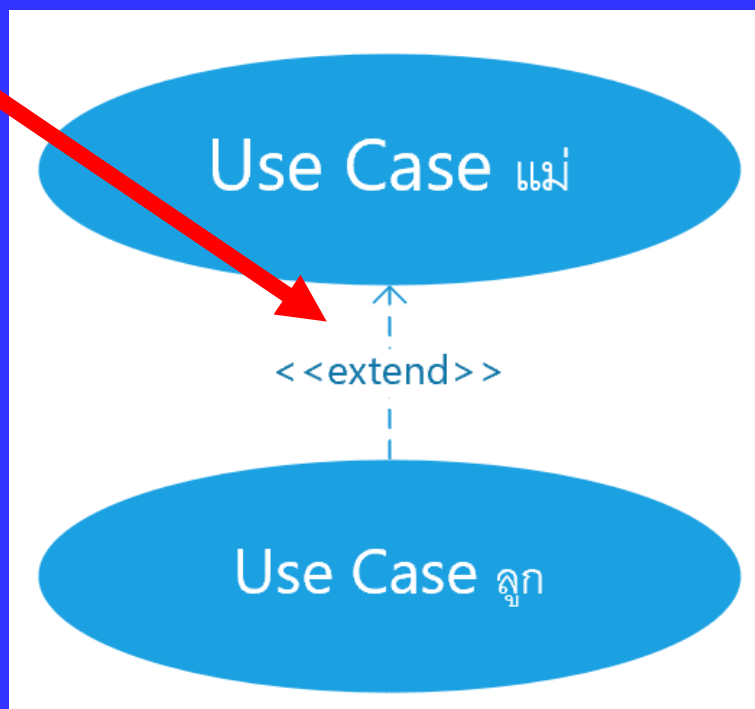

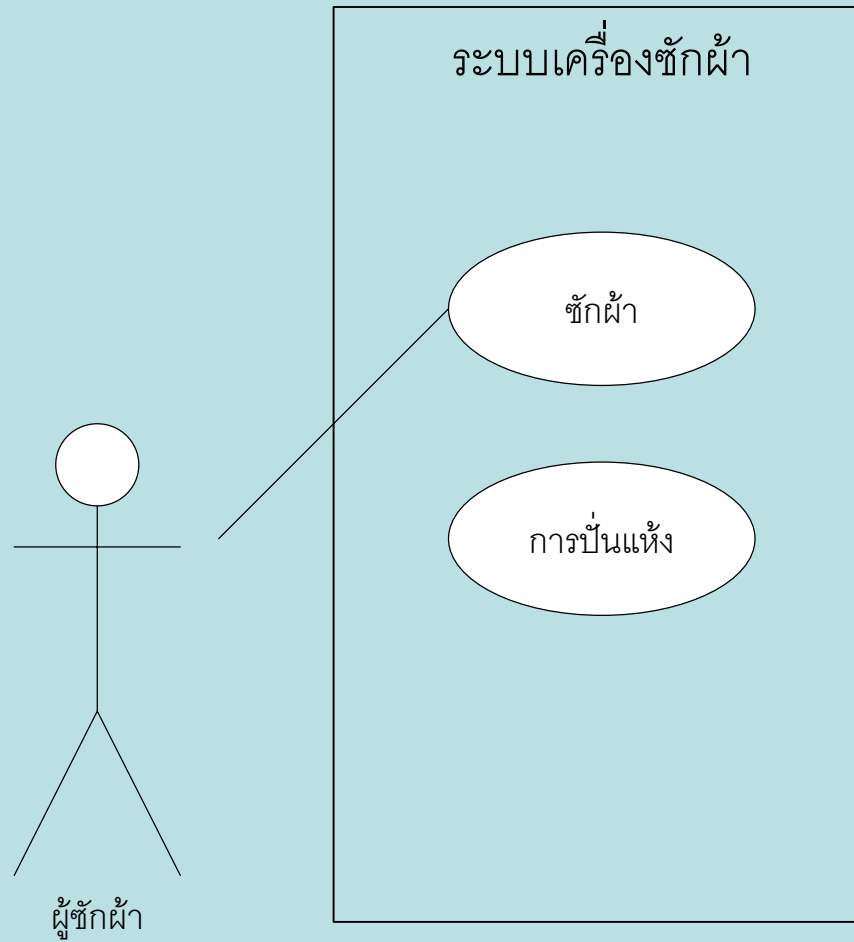
-Stereotype notation `<< extend >>` ใช้กรณีที่ use case หนึ่งต้องการขยายขีดความสามารถในการทำงานโดยการสร้างอีก use case เสริมขึ้นมาช่วยในการทำงาน

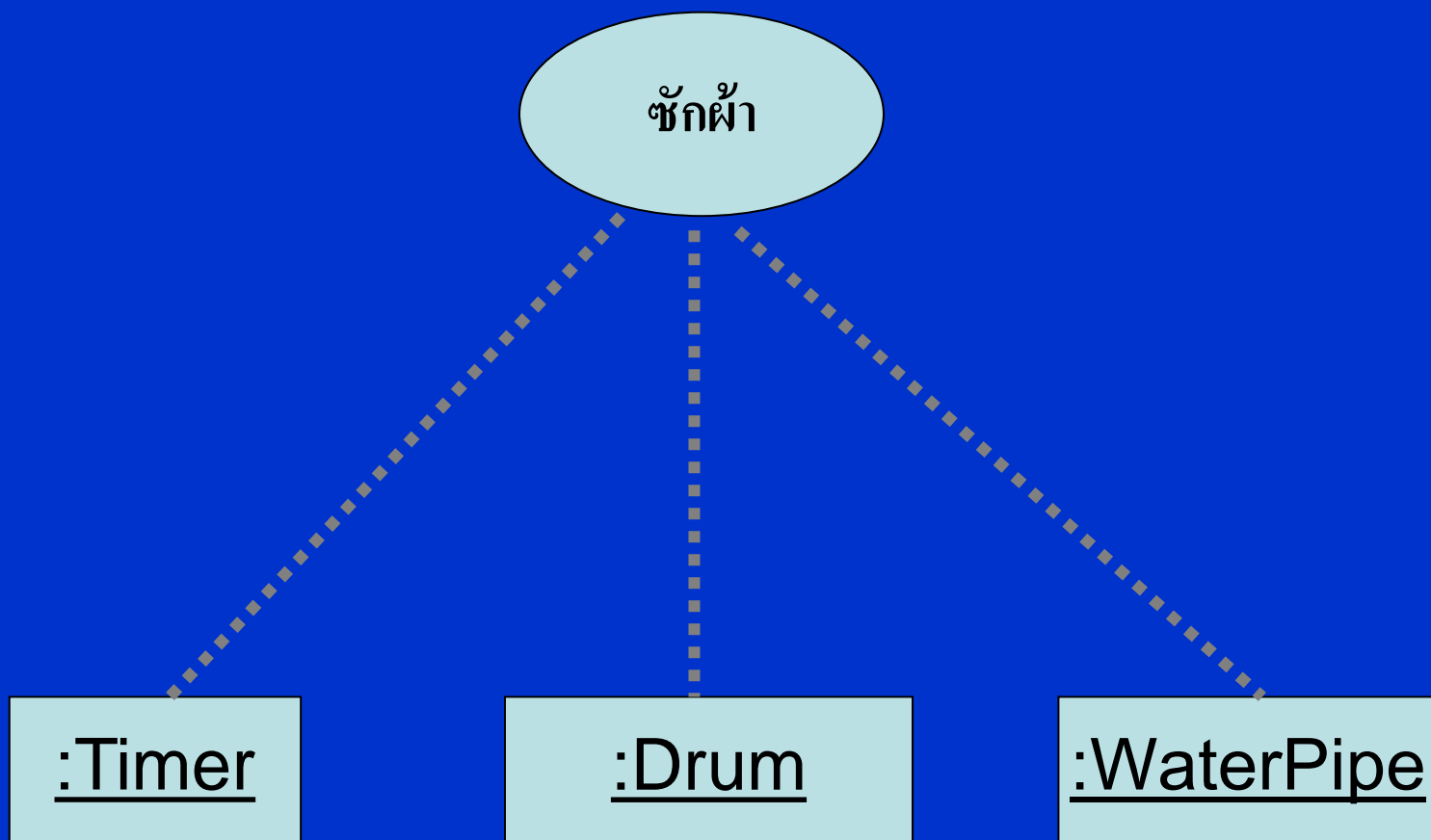

-Stereotype notation << extend >> ใช้กรณีที่ use case หนึ่งสืบทอดมาจาก
อีก use case หนึ่ง

<<extend>>
----->

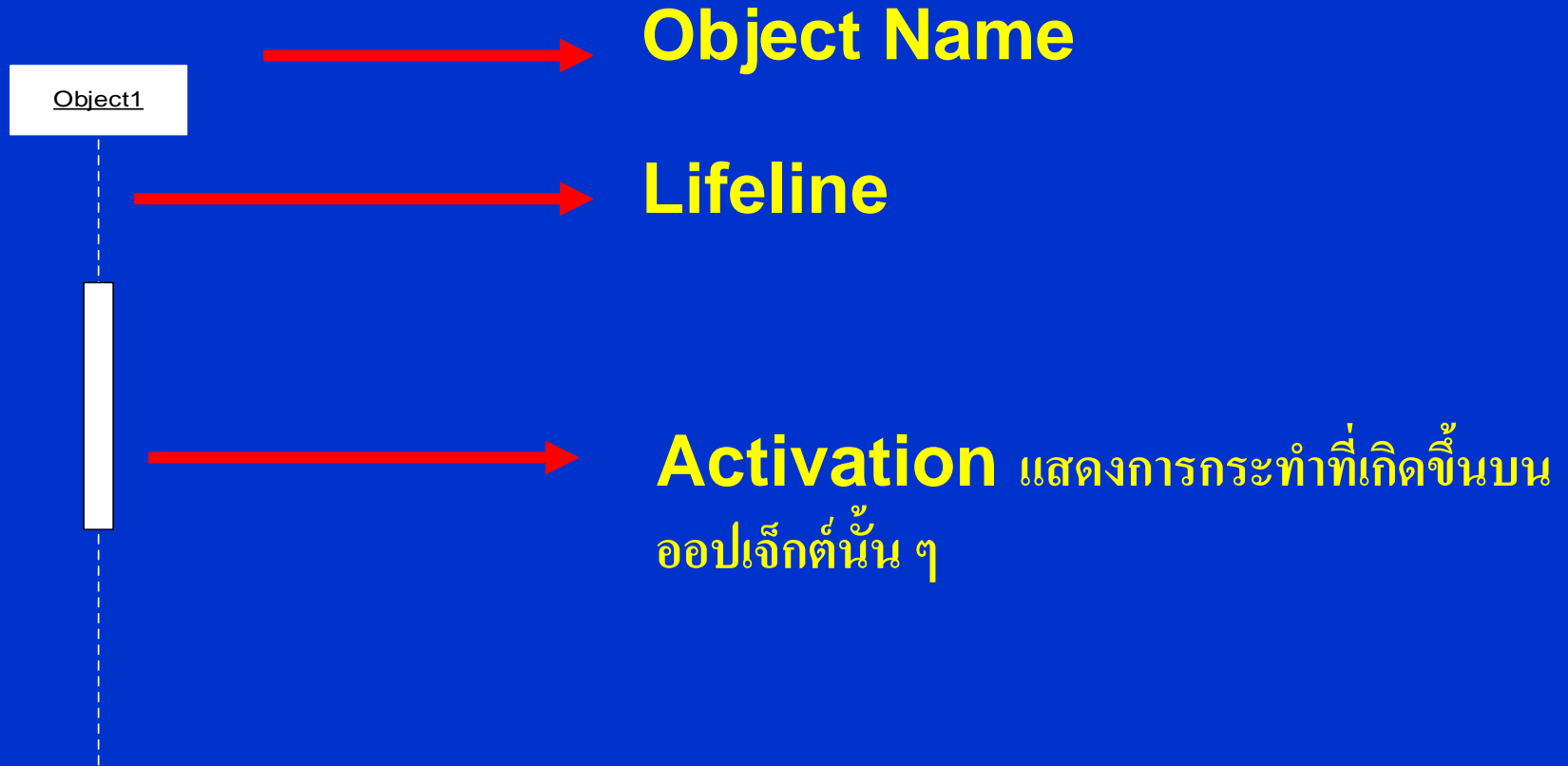

Sequence Diagram

สัญลักษณ์	ชื่อ	ความหมาย
	Actor	ผู้ที่เกี่ยวข้องกับระบบ
	Object	ออบเจกต์ที่ทำงานอยู่ในระบบ
	Lifeline	เส้นชีวิตของออบเจกต์นั้น ๆ ที่คงอยู่ในระบบ
	Focus of Control / Activation	Activation แสดงการกระทำที่เกิดขึ้นบนออบเจกต์นั้น ๆ
	Message	ข้อความหรือการติดต่อที่เกิดขึ้นระหว่างออบเจกต์ต่าง ๆ ที่อยู่ในระบบ
	Callback / Self Delegation	การประมวลผลและคืนค่าที่ได้ภายในออบเจกต์เดียวกัน

Message1
→

Asynchronous Message = การ
ติดต่อแบบไม่ต้องรอคอยคำตอบ

Message2
→

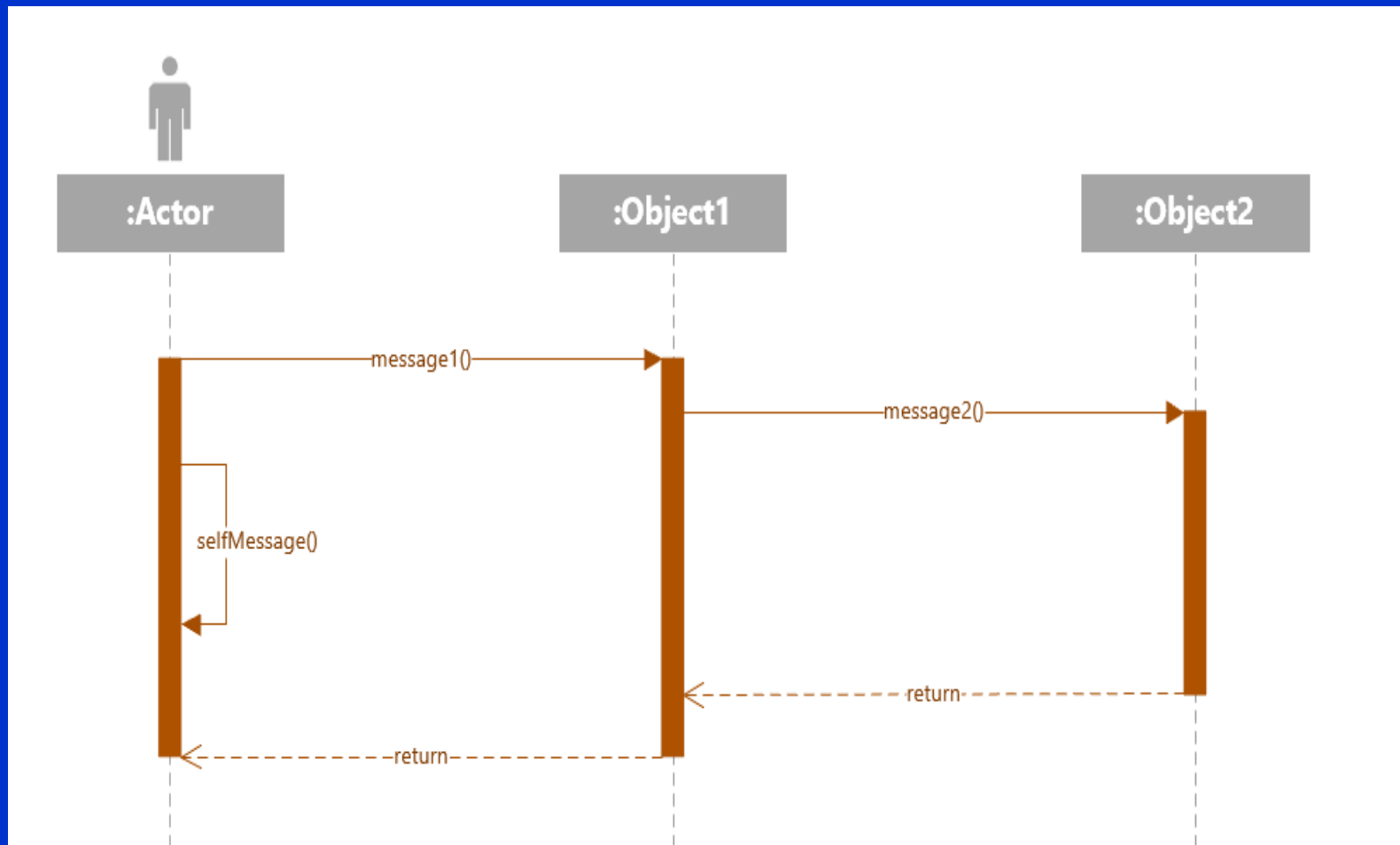
Synchronous Message = การ
ติดต่อแบบรอคอยคำตอบ

Return Message
←

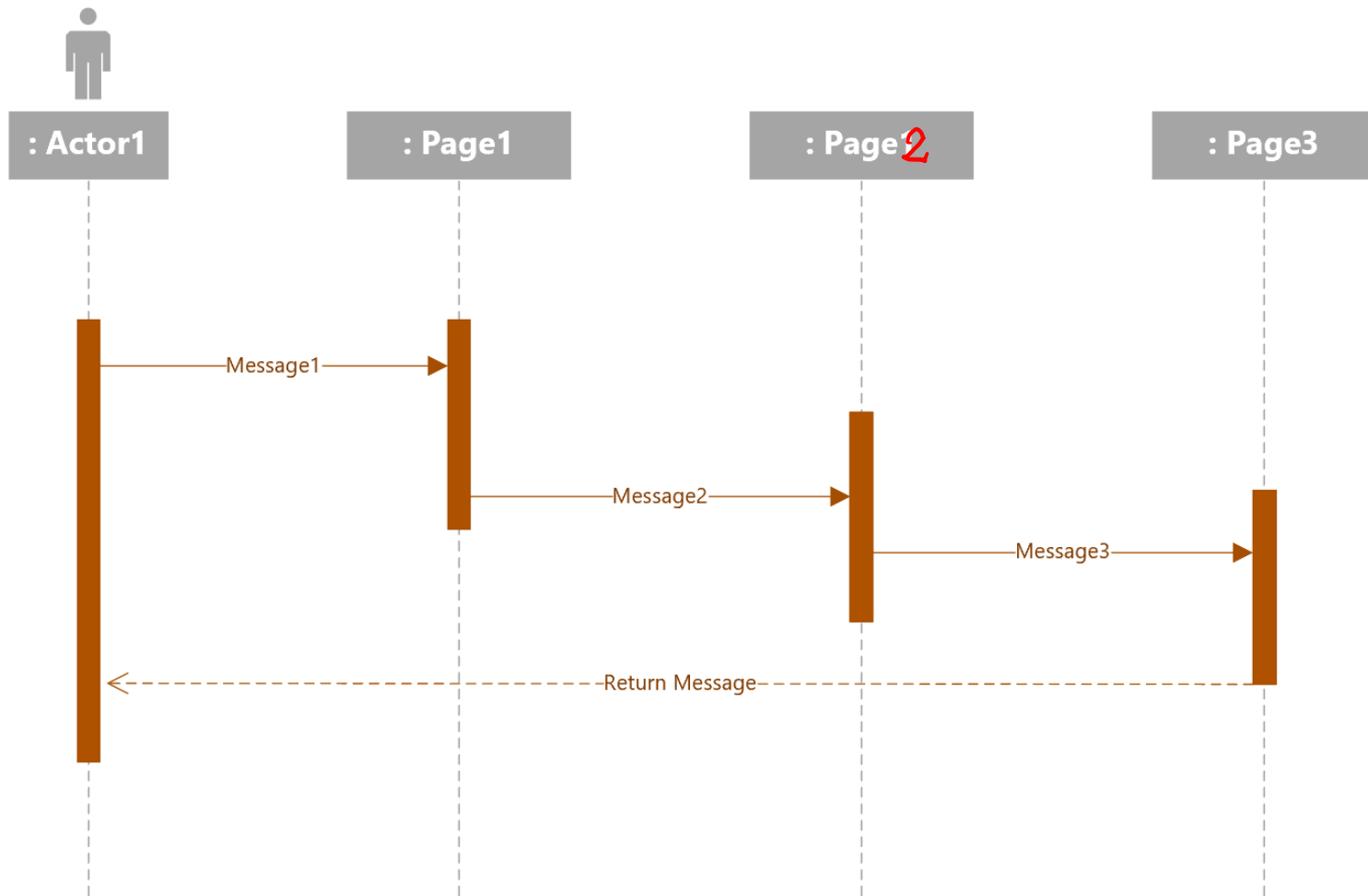

Return Message = การติดต่อ
กลับ

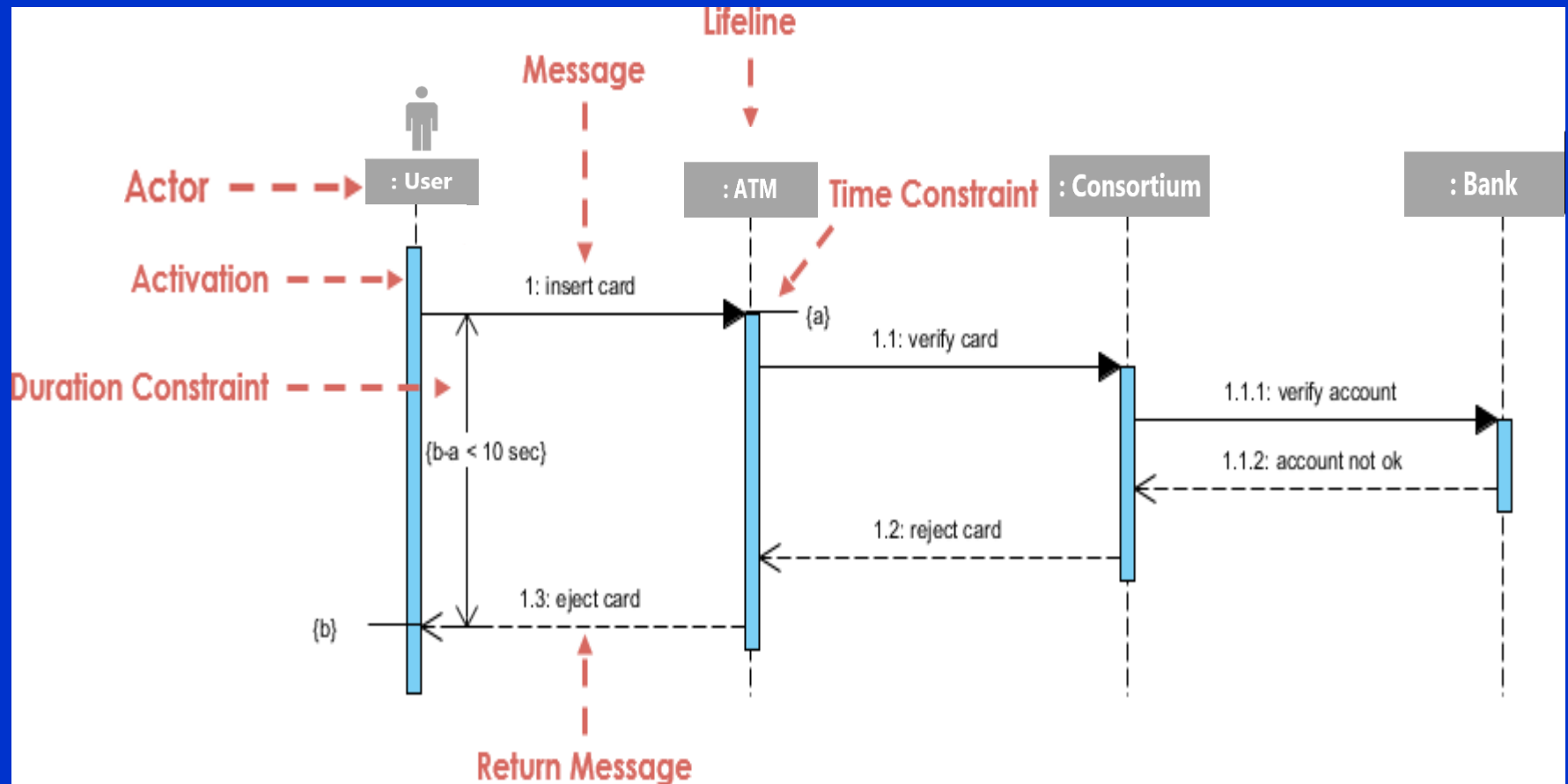
ตัวอย่าง Sequence Diagram

ตัวอย่าง Sequence Diagram

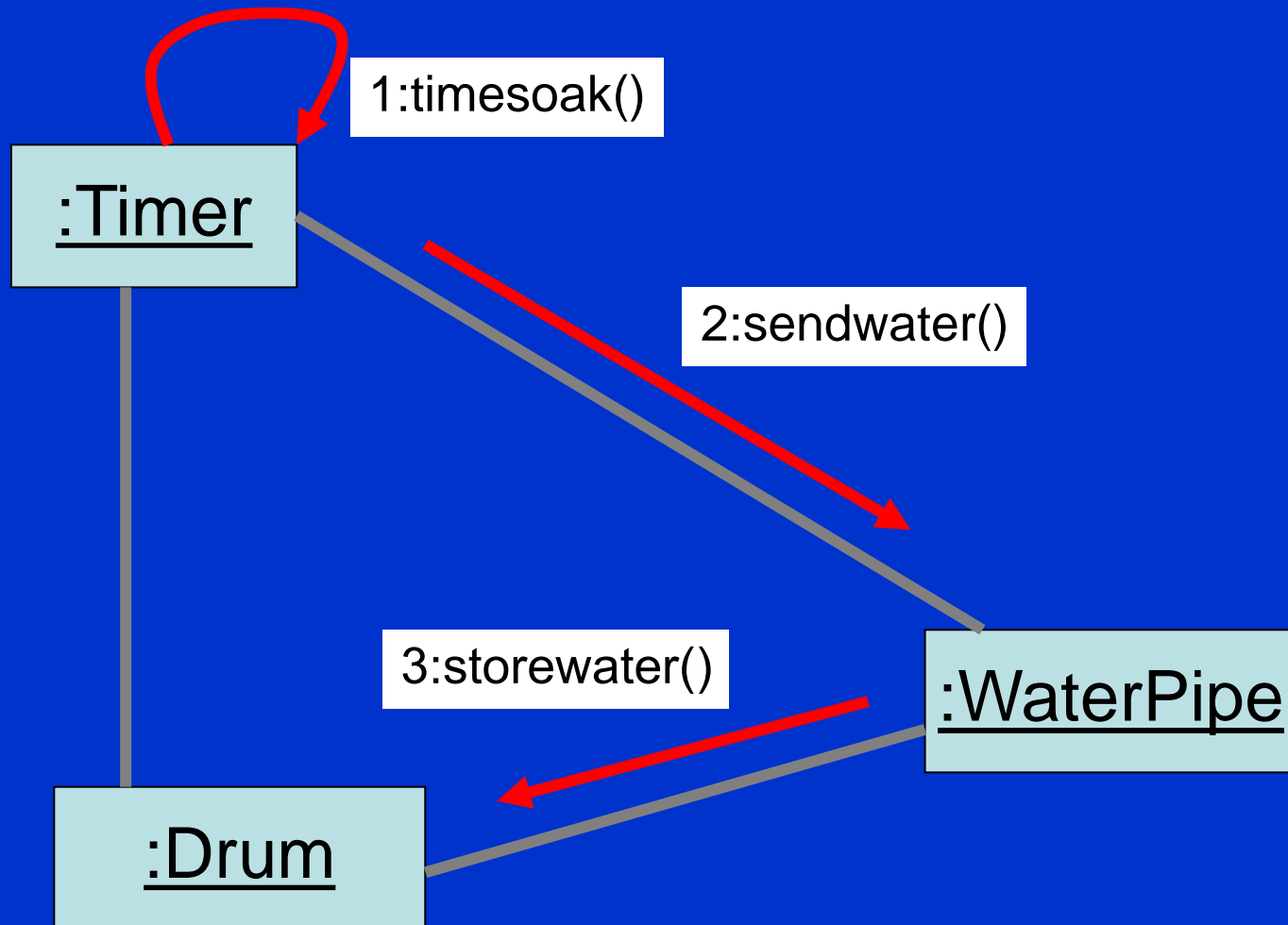
ตัวอย่าง Sequence Diagram ระบบ ATM

Collaboration Diagram

หรือ

Communication Diagram

Class Diagram

Class Diagram

- Class diagram จัดเป็น Static Diagram คือ เป็น Diagram ที่เน้นโครงสร้างของอ็อบเจกต์ของคลาส (Class) ความสัมพันธ์ระหว่างอ็อบเจกต์ของคลาส (Relationship) แอททริบิวต์ (Attribute) และโอเปอเรชัน (Operation)
- ความสัมพันธ์ที่แสดงใน Class Diagram เป็นความสัมพันธ์เชิงแบบ Static ไม่ใช่ความสัมพันธ์แบบ Dynamic Class Diagram จึงไม่แสดงมองเห็นการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกิดขึ้น แม้จะเกิดเหตุการณ์ใดๆ
- Class diagram เป็นมุมมองแบบ Logical View

- **Static relationship**

- นาย ก เป็นเจ้าของ บ้าน

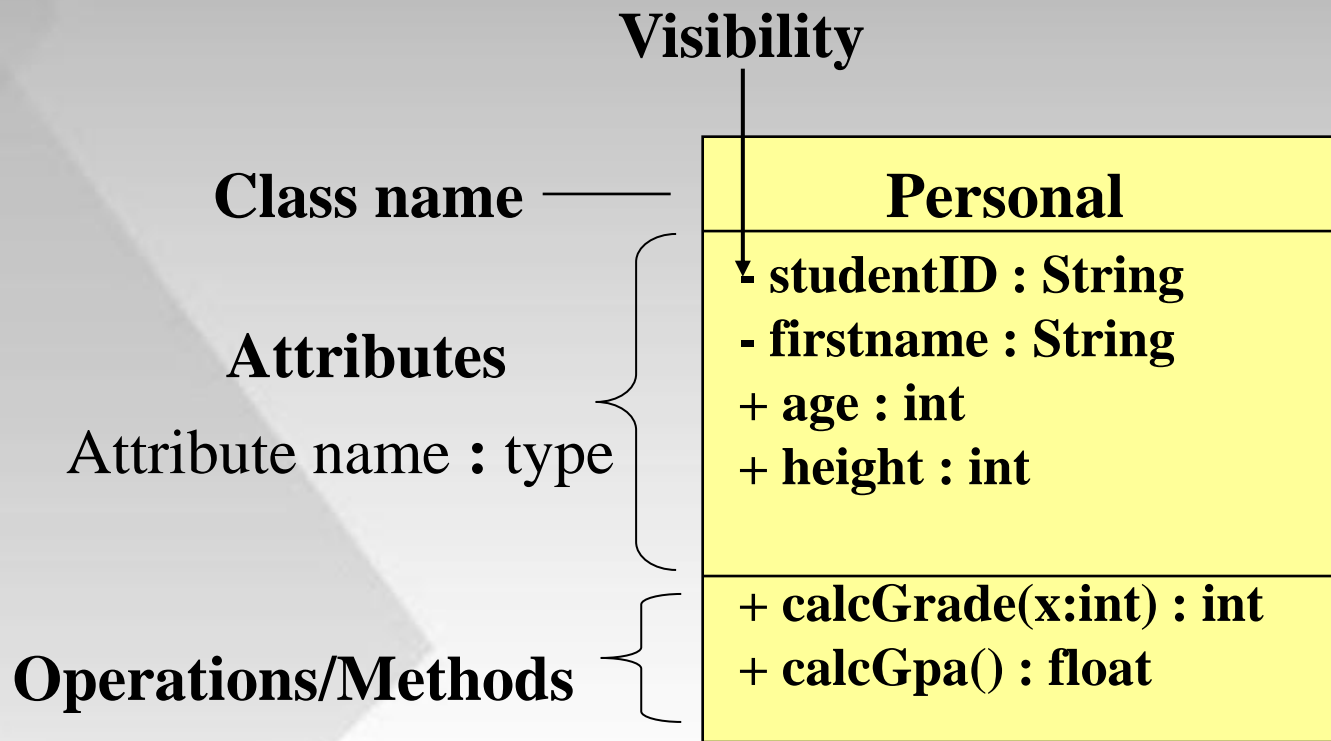
- **Dynamic relationship**

- นาย ก ซ่อมแซม บ้าน
- นาย ก ต่อเติม บ้าน
- นาย ก ทาสี บ้าน

- **Class Diagram เป็น Static relationship**

ข้อมูลแต่ละ Class ใน Class Diagram

Operation name(Parameter List : type) : Return type

Visibility

- private (-)** ใช้ได้กับ Attributes หรือ ตัวแปร และ เมธอด(method) หรือ Operations
เห็นได้ภายในเฉพาะตัว class ไม่สามารถเห็นได้จากภายนอกคลาส
การเข้าถึงจากภายนอกคลาสนั้นจะกระทำผ่าน Operation ที่เป็น public
- public (+)** ใช้ได้กับ Attributes หรือ ตัวแปร และ เมธอด(method) หรือ Operations
มองเห็นและเข้าถึงได้โดยตรงจากภายนอกคลาสนั้น
- protected (#)** ใช้ได้กับ Attributes หรือ ตัวแปร และ เมธอด(method) หรือ Operations
การเข้าถึงจากภายนอกคลาสนั้นจะกระทำได้อีกถ้าคลาสนั้นอยู่ใน package เดียวกัน
สงวนไว้สำหรับการทำ Inheritance โดยเฉพาะ
โดยปกติจะเป็นของ Superclass

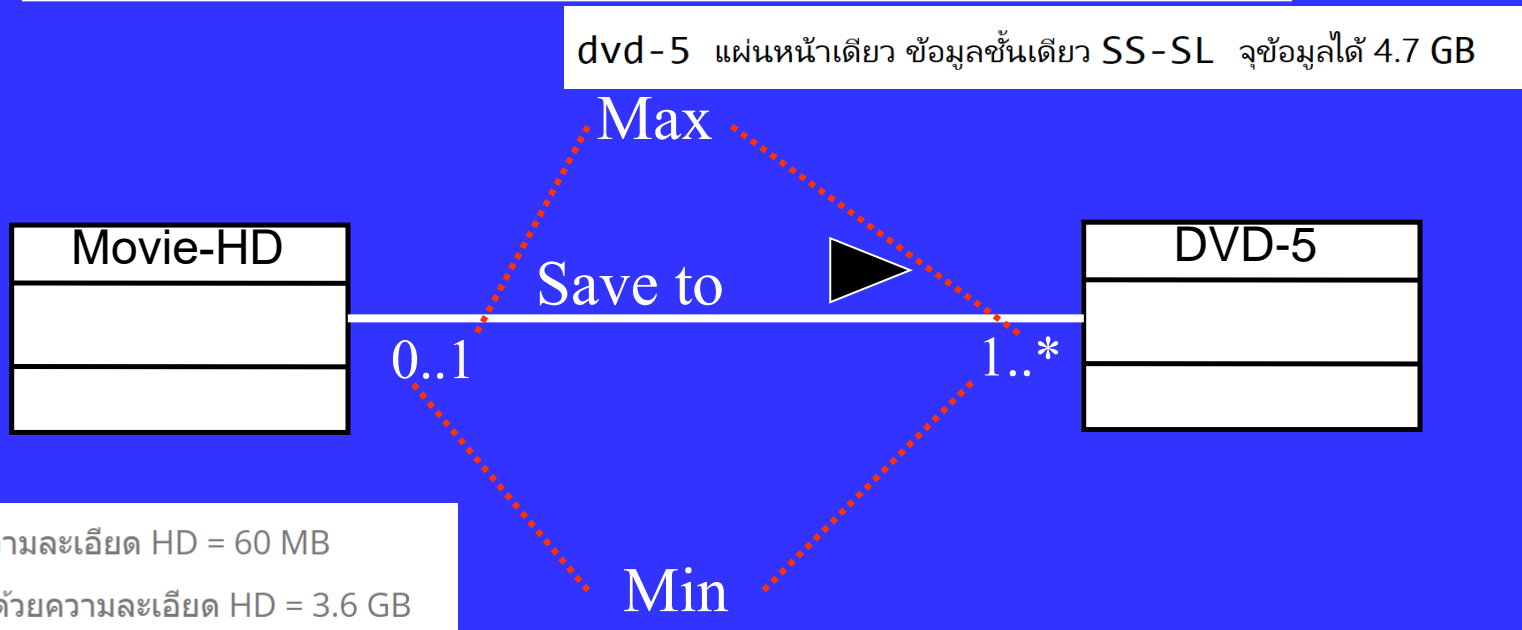
ความสัมพันธ์ระหว่าง Class

จำนวนความสัมพันธ์ (Relationship) หรือ Multiplicity

เป็นการแสดงจำนวนความสัมพันธ์ Object ของ Class หนึ่ง กับ Objects ของอีก Class หนึ่ง บนเส้นความสัมพันธ์ระหว่างคลาสโดยใช้รูปแบบ

Minumum Cardinality .. Maximum Cardinality

ตัวอย่าง

ความสัมพันธ์ระหว่าง Class

วิธีการอ่านค่าความสัมพันธ์

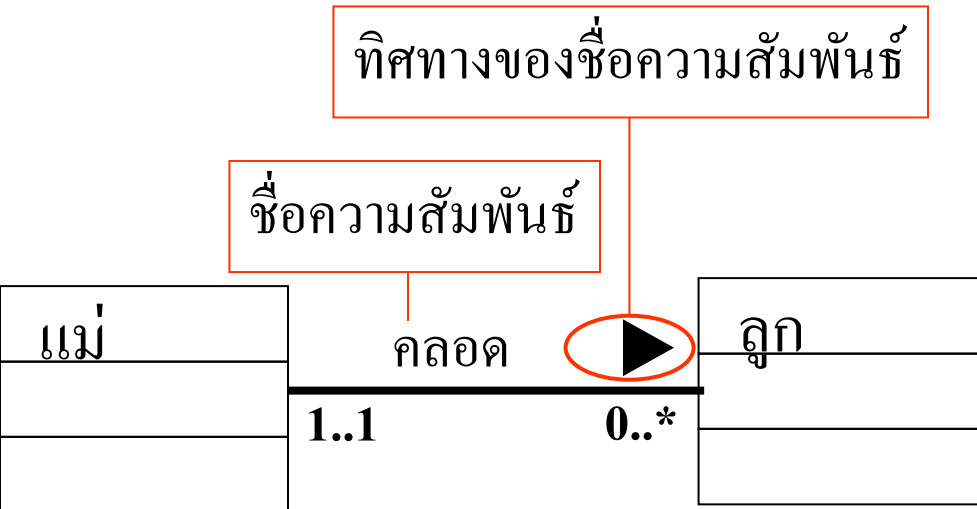

1. อ่านด้านที่มี Min เป็น 1 เพื่อกำหนด Min..Max ของฝั่งตรงข้าม
เช่น DVD-5 1 แผ่น อาจไม่บันทึกหนังเลย (0) หรือ บันทึกได้ 1 เรื่อง
2. เปลี่ยนไปอ่านฝั่งตรงกันข้าม โดยกำหนดให้สมาชิกเริ่มต้นเป็น 1
เช่น หนัง 1 เรื่องบันทึกโดยใช้ DVD-5 ต่ำสุด 1 แผ่น และสูงสุดหลายแผ่น(n)

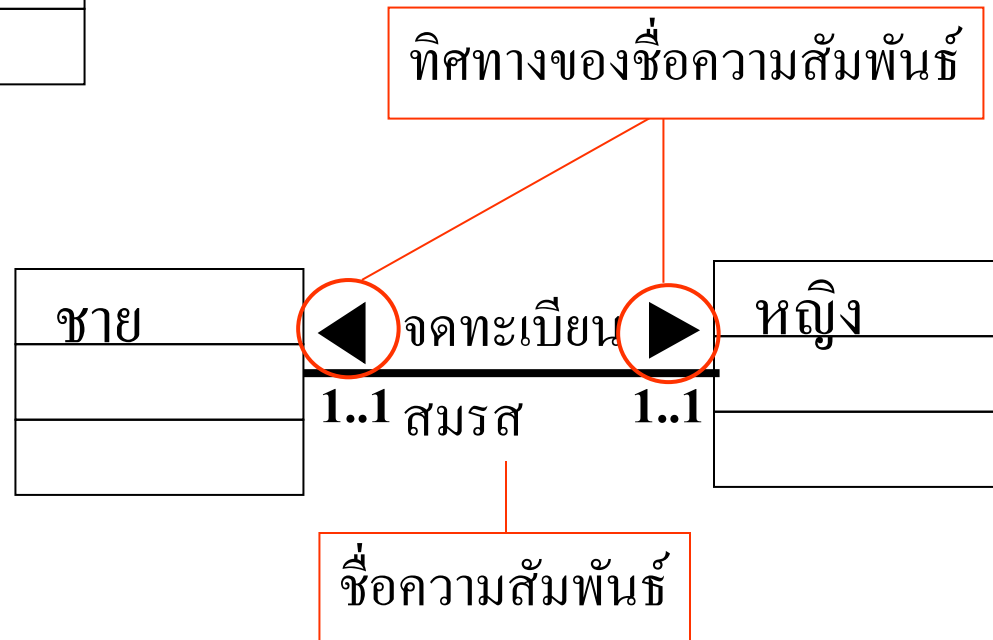
หมายเหตุ ไม่พิจารณาทิศทางของชื่อความสัมพันธ์ เพราะต้องอ่านทั้ง 2 ด้าน
อยู่แล้ว

ความสัมพันธ์ระหว่าง Class

ตัวอย่าง ความสัมพันธ์ Association

ความสัมพันธ์ทิศทางเดียว
แม่สามารถคลอดลูกได้
แต่ลูกไม่สามารถ คลอดแม่ได้

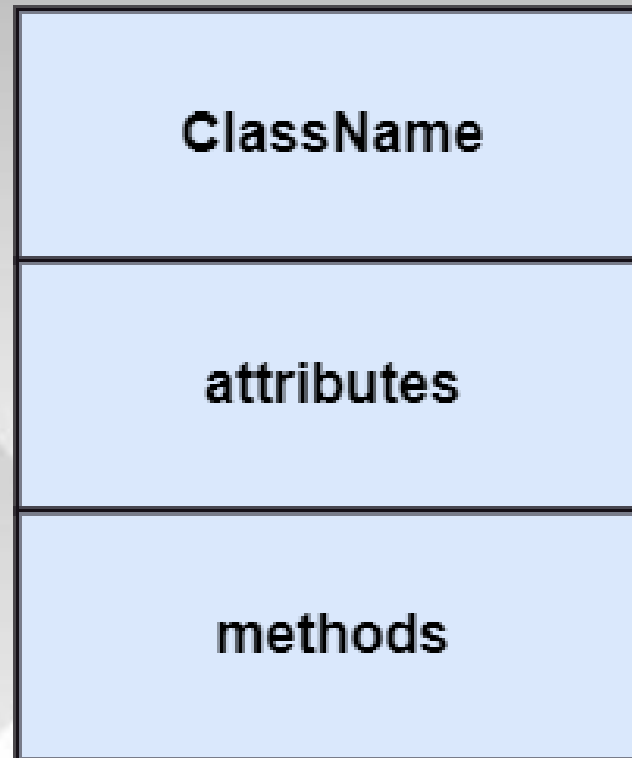

ความสัมพันธ์แบบสองทิศทาง
ชาย 1 คน จดทะเบียนสมรสกับ
หญิงได้ 1 คนเท่านั้น และ
หญิง 1 คน จดทะเบียนสมรสกับ
ชายได้ 1 คนเท่านั้น

Class Diagram

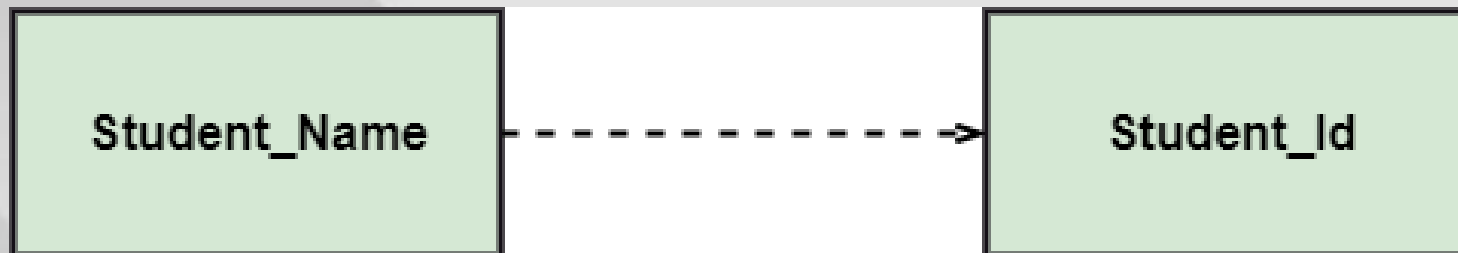

Relationships

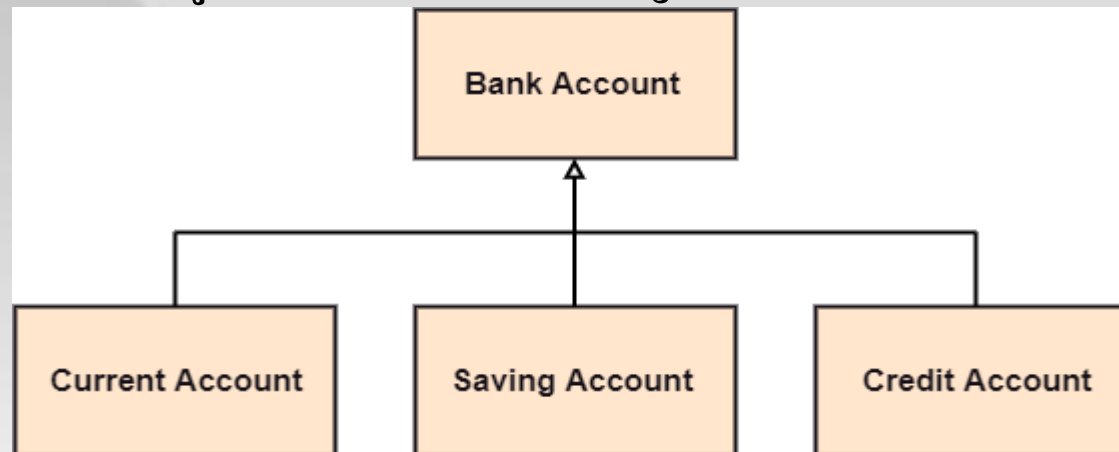
- Dependency: การพึ่งพาอาศัยกันเป็นความสัมพันธ์เชิงความหมายระหว่างสองคลาสขึ้นไป โดยที่การเปลี่ยนแปลงในคลาสหนึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในอีกคลาสหนึ่ง มันสร้างความสัมพันธ์ที่อ่อนแอกว่า ในตัวอย่างต่อไปนี้ Student_Name ขึ้นอยู่กับ Student_Id

Relationships

- **Generalization:** ลักษณะทั่วไปคือความสัมพันธ์ระหว่างคลาสแม่ (ซูเปอร์คลาส) และคลาสลูก (คลาสย่อย) ในกรณีนี้ คลาสย่อยจะสืบทอดมาจากคลาสแม่ตัวอย่างเช่น บัญชีกระแสรายวัน บัญชีออมทรัพย์ และบัญชีเครดิต เป็นรูปแบบทั่วไปของบัญชีธนาคาร

บัญชีกระแสรายวัน

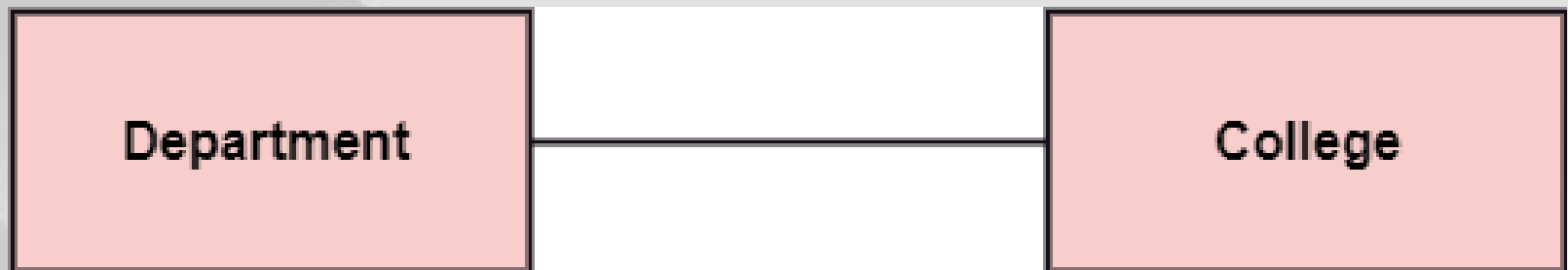
บัญชีออมทรัพย์

บัญชีเครดิต

Relationships

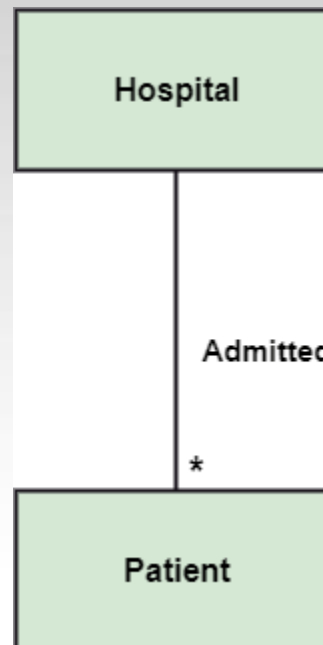
- **Association** : การเชื่อมโยงมันอธิบายการเชื่อมต่อแบบคงที่หรือทางกายภาพระหว่างวัตถุสองชิ้นขึ้นไป มันแสดงให้เห็นว่ามีวัตถุที่ขึ้นในความสัมพันธ์ตัวอย่างเช่น แผนกที่เกี่ยวข้องกับวิทยาลัย

Relationships

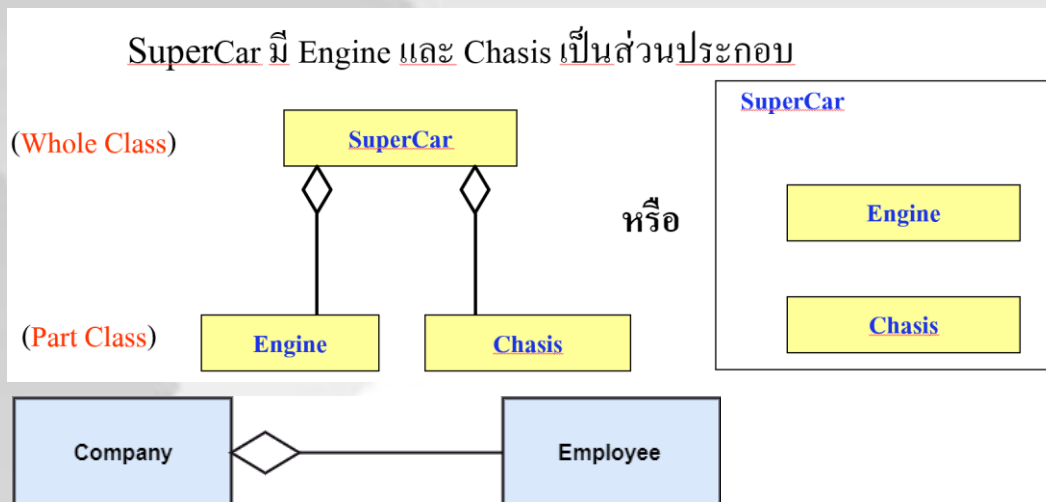
- **Multiplicity:** กำหนดช่วงเฉพาะของอินสแตนซ์แอตทริบิวต์ที่อนุญาต
ในกรณีที่ไม่ได้ระบุช่วง ระบบจะถือว่าช่วงหนึ่งเป็นค่าดีฟอลต์
หลากหลายตัวอย่างเช่น ผู้ป่วยหลายรายเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล
เดียว

Relationships

- **Aggregation** : การรวมเป็นกลุ่มย่อยของการเชื่อมโยง ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ มีความเฉพาะเจาะจงมากกว่าสมาคม มันกำหนดความสัมพันธ์บางส่วนหรือบางส่วน ในความสัมพันธ์ประเภทนี้ คลาสถูกสามารถมีอยู่โดยไม่ขึ้นกับคลาสพาเรนต์บริษัทประกอบด้วยพนักงานจำนวนหนึ่ง และถึงแม้พนักงานคนหนึ่งจะลาออก บริษัทก็ยังมีอยู่

Relationships

- **Composition:** องค์ประกอบเป็นส่วนย่อยของการรวมกลุ่ม มันแสดงให้เห็นถึงการพึ่งพาระหว่างผู้ปกครองและเด็ก ซึ่งหมายความว่าหากส่วนหนึ่งถูกลบ อีกส่วนหนึ่งก็จะถูกละทิ้งด้วย มันแสดงถึงความสัมพันธ์ที่ทั้งส่วนสมุดติดต่อประกอบด้วยผู้ติดต่อหลายราย และหากคุณลบสมุดติดต่อ ผู้ติดต่อทั้งหมดจะสูญหาย

Example ข้อมูลแต่ละ Class

```
1 package ejb;
2
3 import java.math.BigDecimal;
4 import javax.ejb.Stateless;
5
6 @Stateless
7 public class CurrencyConverterBean {
8     private BigDecimal USD = new BigDecimal("0.0324803");
9     private BigDecimal THB = new BigDecimal("30.787800");
10
11     public BigDecimal convert(String from, String to, BigDecimal amount)
12     {
13         if(from.equals(to))
14         {
15             return amount;
16         }
17         else
18         {
19             BigDecimal toRate = findRate(to);
20             BigDecimal result = toRate.multiply(amount);
21             return result.setScale(2, BigDecimal.ROUND_UP);
22         }
23     }
24
25     public BigDecimal findRate(String to)
26     {
27         BigDecimal returnValue = null;
28         if(to.equals("THB"))
29         {
30             returnValue = THB;
31         }
32         if(to.equals("USD"))
33         {
34             returnValue = USD;
35         }
36         return returnValue;
37     }
38 }
```

CurrencyConverterBean

- USD : BigDecimal

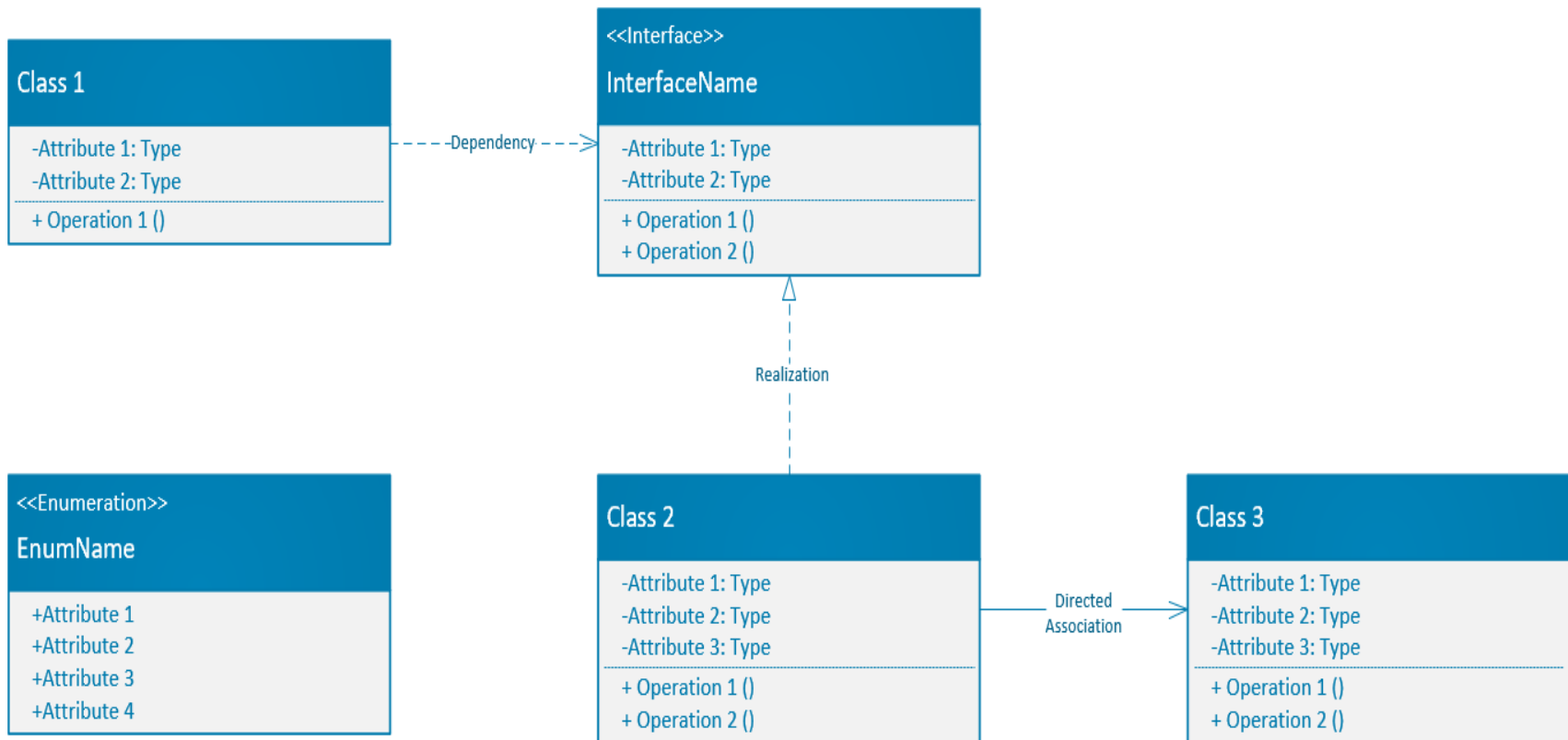
- THB : BigDecimal

+ convert(from:String ,to:String , amount:BigDecimal) : BigDecimal

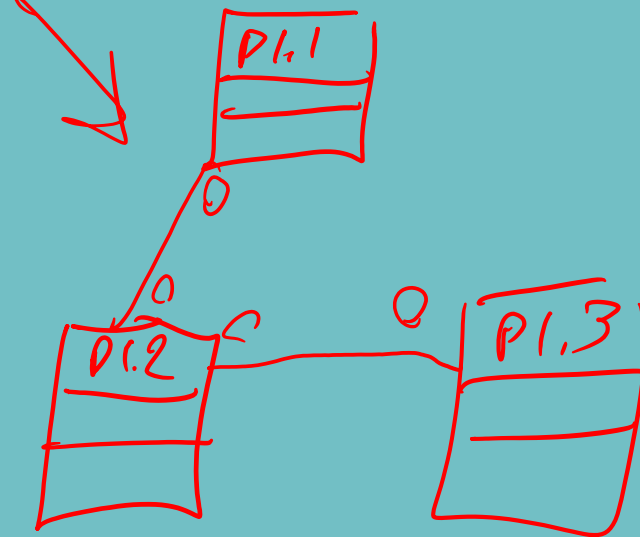
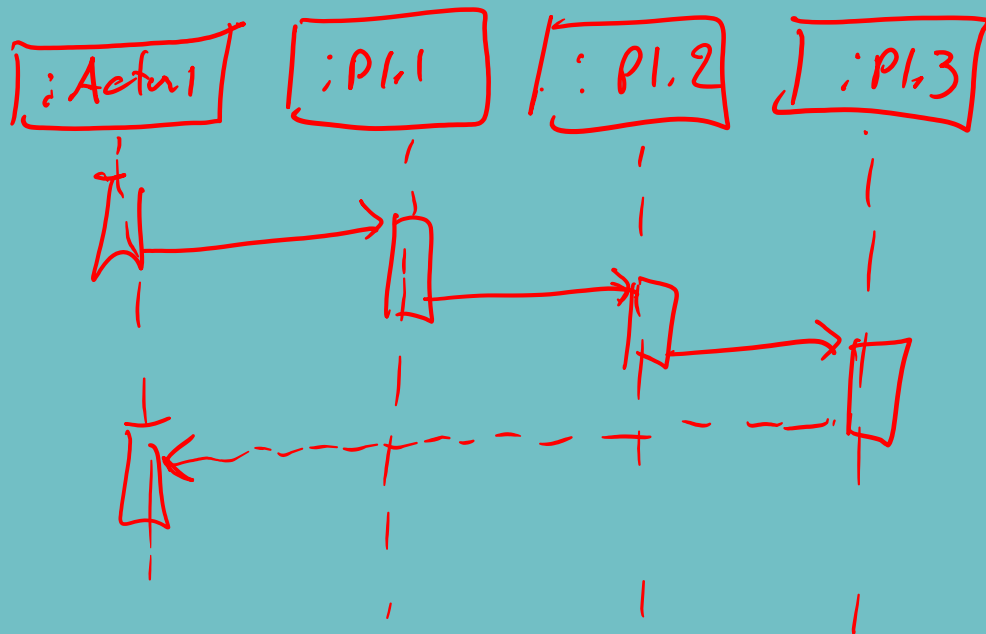
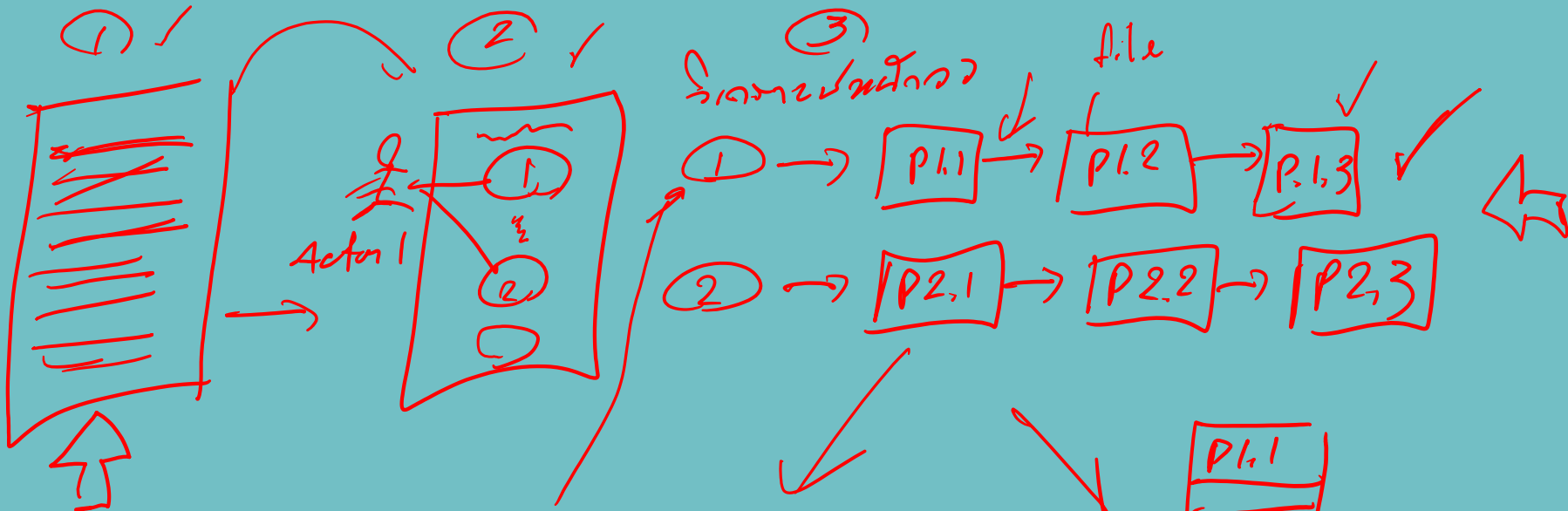
+ findRate(to:String) : BigDecimal

Example ข้อมูลแต่ละ Class

ตัวอย่าง

ตัวอย่าง